

Podrobny turisticko-vlastivédený text

A1

Slezské Garby: vrchol (1084 m) by Vysokém jizerském hřebenu, na kterém leží vesnice Kremene, těžena od 13. století ve velkém kamenolomu „Stanisław“. Je nejvýše položeným činným karem v Polsku. Těženy kameny je pro potřeby skálařského, keramického a hutnického průmyslu. Krátká daleká rozhledy.

Jakuszyce: část Szkl. Poręby na Przel. Szklarskai (Novoslezský průměstský). Založena v 19. století lesní a pastýřská osada, později lesnická a lyžařská středisko. Několik dřevěných obytných domů, Sliniční hraniční přechod mezi ČR a PR. Středisko běžeckého lyžování a biatlonu. Každoroční lyž. závody „Bieg Piastów“.

A2

Szklarska Poręba; nejvýši letovisko zapadná část polských Krkonos, středisko turistiky, lyžování a rekreace. Skládá se z řady roztroušených osad a sídel. Založena poč. 14. století skálami. V 16. století část osady (Marsyni) založily skupiny českých protestantů, kteří odcestovali z Slezska přes habsburský pronásledování. Obec se rozvíjela díky slámkové hutím, výrobě kyseliny sirové a těžbě dřeva pro potřeby průmyslu. Po odlesnění okolí se rozvíjelo pastýřství a domácí řemeslo.

Vysoký Kamien: vrchol (1598 m) by Vysokém jizerském hřebenu, který spadá strně ke Szkl. Porębě. Skalní hřeben o výšce 30 m a délce kolem 500 m. Daleká rozhledy.

A3

Jagniątkow: křesťanské a rekreacní místo. Obec založena r. 1650 českými náboženskými emigranty. V 18. století středisko domácího řemesla. Secesní **vila Haus Wiesenstejn** z let 1900–02 byla majetkem Geharta Hauptmanna, laureáta Nobovy ceny za literaturu v r. 1912. Zde i ženfrel v r. 1946, krátce před odcesm. Dnes dětské sanatorium Warszawianka. **Panemska deska spisowatele**: v obci malby německého malíře Averlina s výjevy z děl G. Hauptmanna (přístup možný v době, když není provoz zařízení). Níže v obci nový, stylově zajímavý horský kostelík, novostavba z r. 1985. Východisko třídy Sněžních jam.

Kopanice: obec se písemně z r. 1343. v okolí se několikrát září drahé kameny. Později se rozšířilo domácí řemeslo. V 19. století zde byly malé radioaktivní lázně využívající radioaktivní prameny. Barokní **sv. Antonia Paduánského** z let 16. – 17. stol. přestavěn v r. 1777. Na hřbitově barokní **kaple** r. 1769. Černá lidová architektura. Hlavně z 19. století.

Kromorž: gotický dřevěný kostel sv. Jiří ze 16. století, jednodlnatý, křížový řindlen.

Michałowice: menší letovisko pod Grzybowem. Obec založena protestantskými utěšenci z Čech v 1. pol. 17. století. Byla to lesní osada, později pastýřská a středisko domácího řemesla, konečně letovisko. V centru obce mimo silnici od roku 1988 nový **kostel** podle projektu architekta Stanisława a Kurowskiego, vycházející z lidových tradic podstatněji stavěteli.

Pakoszów: část Piechowic, písemná se r. 1367. V dolní části obce nad řekou Kamienną **zámek** z r. 1725, postavený jelenogórskim měšťanem, spojený s bělidlem plátna. Staré dřevěné a zděné domy z 19. století.

Płasztow: obec se písemně z r. 1371. V 18.–19. století rozšířeno domácí řemeslo. Později gotický kostel Božího Těla z počátku 16. stol., přestavěn na barokní v 1. pol. 17. století. Barokní **evangelický kostel** z let 1773–76. Černá lidová architektura.

Piechowice: průmyslové město, středisko strojírenského, papírenského, sklařského a dřevozávodu průmyslu. Pohubá hřeben křížového skla „Julia“. První zmínka o r. 1305. Podle pověsti tu vznikla proti skalám hřeben u údolí říčky Kamienné. Brusírna skla na vodním pohonu vznikla kolem r. 1690, koncem 18. století pak papíra. V zalesněné dolině Cichecicy po skálské huti z 13.–14. století. **Evangeličký kostel** z let 1747–48. **Kostel sv. Antonína** (katolický), novomoravský z r. 1909–11.

Szklarska Poręba Dolna: nejvíce polozena a nejstarší část obce. Zde byla ve 14. století první hřeben a dnes z dálkové průmyslové činnosti zůstaly jen skrovny stopy. Zde je též městská část města. Dva památkově chráněni domy z r. 1650, přestavěny r. 1817 a evangelický barokní z let 1755–57.

Vodopád Szklarki: 13 m vysoký na řece Szklance, pod jejím vtoku do Kamenné. Horní průvalopadu 528 m n. m. Vodopád a okolí **přirození rezervace**. Vede vodopádová je malá chata PTTK „Kochanówka“.

Zakrt Smrcík (Začátky smrti): 775 m, ostrá a nebezpečná zátačka (temér 360°) na Sudetské silnici ze Szkl. Poręby do Swidrawa. Silnice tu přechází na severní stranu Vysokého jizerského hřebenu a objíždí vysokou skálu. Ze zátačky i skály je nadherná vyhlídka na panoramu Krkonos, Předhoří a Szkl. Porębu.

4

Myślibówek: velká průmyslová obec, která se vyvinula z malé osady kourenty 18. století. Poč. 19. století vznikla hornomínská městská komuna K. von Gneisenau a o dř. 1827 ji měl pronajat a později ji získal do vlastnictví pruský král František Vilem III. a zřídil zde své letní sídlo. V r. 1837 sem přišla větší skupina emigrantů z Tyrol. Vystavěli **soubor tyrolských dřevěných domů**, které se částečně zachovaly a tvoří v Sudetech jedinečný soubor. V r. 1843 byla založena mechanická kámenka iru, později závod na výrobu technického porcelánu. Klasický **kostel Nejsv. Srdce Ježíšova** z let 1838–39. U vchodu použito sloupou z výkopavek v Pompejích. **Zámek** klasicistní z r. 1842, postavený novomoravským v. 1842–44, kolen. valky a štítový arkýř.

Szklarska Poręba Góra: obec se písemně z r. 1305. Vysoký výhled na Szkl. Porębu. V letech 1908–1910 byly v obci založeny dřevěné a zděné domy. V letech 1911–1912 byly postaveny kamenné domy. V letech 1913–1914 byly postaveny kamenné domy. V letech 1915–1916 byly postaveny kamenné domy. V letech 1917–1918 byly postaveny kamenné domy. V letech 1919–1920 byly postaveny kamenné domy. V letech 1921–1922 byly postaveny kamenné domy. V letech 1923–1924 byly postaveny kamenné domy. V letech 1925–1926 byly postaveny kamenné domy. V letech 1927–1928 byly postaveny kamenné domy. V letech 1929–1930 byly postaveny kamenné domy. V letech 1931–1932 byly postaveny kamenné domy. V letech 1933–1934 byly postaveny kamenné domy. V letech 1935–1936 byly postaveny kamenné domy. V letech 1937–1938 byly postaveny kamenné domy. V letech 1939–1940 byly postaveny kamenné domy. V letech 1941–1942 byly postaveny kamenné domy. V letech 1943–1944 byly postaveny kamenné domy. V letech 1945–1946 byly postaveny kamenné domy. V letech 1947–1948 byly postaveny kamenné domy. V letech 1949–1950 byly postaveny kamenné domy. V letech 1951–1952 byly postaveny kamenné domy. V letech 1953–1954 byly postaveny kamenné domy. V letech 1955–1956 byly postaveny kamenné domy. V letech 1957–1958 byly postaveny kamenné domy. V letech 1959–1960 byly postaveny kamenné domy. V letech 1961–1962 byly postaveny kamenné domy. V letech 1963–1964 byly postaveny kamenné domy. V letech 1965–1966 byly postaveny kamenné domy. V letech 1967–1968 byly postaveny kamenné domy. V letech 1969–1970 byly postaveny kamenné domy. V letech 1971–1972 byly postaveny kamenné domy. V letech 1973–1974 byly postaveny kamenné domy. V letech 1975–1976 byly postaveny kamenné domy. V letech 1977–1978 byly postaveny kamenné domy. V letech 1979–1980 byly postaveny kamenné domy. V letech 1981–1982 byly postaveny kamenné domy. V letech 1983–1984 byly postaveny kamenné domy. V letech 1985–1986 byly postaveny kamenné domy. V letech 1987–1988 byly postaveny kamenné domy. V letech 1989–1990 byly postaveny kamenné domy. V letech 1991–1992 byly postaveny kamenné domy. V letech 1993–1994 byly postaveny kamenné domy. V letech 1995–1996 byly postaveny kamenné domy. V letech 1997–1998 byly postaveny kamenné domy. V letech 1999–2000 byly postaveny kamenné domy. V letech 2001–2002 byly postaveny kamenné domy. V letech 2003–2004 byly postaveny kamenné domy. V letech 2005–2006 byly postaveny kamenné domy. V letech 2007–2008 byly postaveny kamenné domy. V letech 2009–2010 byly postaveny kamenné domy. V letech 2011–2012 byly postaveny kamenné domy. V letech 2013–2014 byly postaveny kamenné domy. V letech 2015–2016 byly postaveny kamenné domy. V letech 2017–2018 byly postaveny kamenné domy. V letech 2019–2020 byly postaveny kamenné domy. V letech 2021–2022 byly postaveny kamenné domy. V letech 2023–2024 byly postaveny kamenné domy. V letech 2025–2026 byly postaveny kamenné domy. V letech 2027–2028 byly postaveny kamenné domy. V letech 2029–2030 byly postaveny kamenné domy. V letech 2031–2032 byly postaveny kamenné domy. V letech 2033–2034 byly postaveny kamenné domy. V letech 2035–2036 byly postaveny kamenné domy. V letech 2037–2038 byly postaveny kamenné domy. V letech 2039–2040 byly postaveny kamenné domy. V letech 2041–2042 byly postaveny kamenné domy. V letech 2043–2044 byly postaveny kamenné domy. V letech 2045–2046 byly postaveny kamenné domy. V letech 2047–2048 byly postaveny kamenné domy. V letech 2049–2050 byly postaveny kamenné domy. V letech 2051–2052 byly postaveny kamenné domy. V letech 2053–2054 byly postaveny kamenné domy. V letech 2055–2056 byly postaveny kamenné domy. V letech 2057–2058 byly postaveny kamenné domy. V letech 2059–2060 byly postaveny kamenné domy. V letech 2061–2062 byly postaveny kamenné domy. V letech 2063–2064 byly postaveny kamenné domy. V letech 2065–2066 byly postaveny kamenné domy. V letech 2067–2068 byly postaveny kamenné domy. V letech 2069–2070 byly postaveny kamenné domy. V letech 2071–2072 byly postaveny kamenné domy. V letech 2073–2074 byly postaveny kamenné domy. V letech 2075–2076 byly postaveny kamenné domy. V letech 2077–2078 byly postaveny kamenné domy. V letech 2079–2080 byly postaveny kamenné domy. V letech 2081–2082 byly postaveny kamenné domy. V letech 2083–2084 byly postaveny kamenné domy. V letech 2085–2086 byly postaveny kamenné domy. V letech 2087–2088 byly postaveny kamenné domy. V letech 2089–2090 byly postaveny kamenné domy. V letech 2091–2092 byly postaveny kamenné domy. V letech 2093–2094 byly postaveny kamenné domy. V letech 2095–2096 byly postaveny kamenné domy. V letech 2097–2098 byly postaveny kamenné domy. V letech 2099–2100 byly postaveny kamenné domy. V letech 2101–2102 byly postaveny kamenné domy. V letech 2103–2104 byly postaveny kamenné domy. V letech 2105–2106 byly postaveny kamenné domy. V letech 2107–2108 byly postaveny kamenné domy. V letech 2109–2110 byly postaveny kamenné domy. V letech 2111–2112 byly postaveny kamenné domy. V letech 2113–2114 byly postaveny kamenné domy. V letech 2115–2116 byly postaveny kamenné domy. V letech 2117–2118 byly postaveny kamenné domy. V letech 2119–2120 byly postaveny kamenné domy. V letech 2121–2122 byly postaveny kamenné domy. V letech 2123–2124 byly postaveny kamenné domy. V letech 2125–2126 byly postaveny kamenné domy. V letech 2127–2128 byly postaveny kamenné domy. V letech 2129–2130 byly postaveny kamenné domy. V letech 2131–2132 byly postaveny kamenné domy. V letech 2133–2134 byly postaveny kamenné domy. V letech 2135–2136 byly postaveny kamenné domy. V letech 2137–2138 byly postaveny kamenné domy. V letech 2139–2140 byly postaveny kamenné domy. V letech 2141–2142 byly postaveny kamenné domy. V letech 2143–2144 byly postaveny kamenné domy. V letech 2145–2146 byly postaveny kamenné domy. V letech 2147–2148 byly postaveny kamenné domy. V letech 2149–2150 byly postaveny kamenné domy. V letech 2151–2152 byly postaveny kamenné domy. V letech 2153–2154 byly postaveny kamenné domy. V letech 2155–2156 byly postaveny kamenné domy. V letech 2157–2158 byly postaveny kamenné domy. V letech 2159–2160 byly postaveny kamenné domy. V letech 2161–2162 byly postaveny kamenné domy. V letech 2163–2164 byly postaveny kamenné domy. V letech 2165–2166 byly postaveny kamenné domy. V letech 2167–2168 byly postaveny kamenné domy. V letech 2169–2170 byly postaveny kamenné domy. V letech 2171–2172 byly postaveny kamenné domy. V letech 2173–2174 byly postaveny kamenné domy. V letech 2175–2176 byly postaveny kamenné domy. V letech 2177–2178 byly postaveny kamenné domy. V letech 2179–2180 byly postaveny kamenné domy. V letech 2181–2182 byly postaveny kamenné domy. V letech 2183–2184 byly postaveny kamenné domy. V letech 2185–2186 byly postaveny kamenné domy. V letech 2187–2188 byly postaveny kamenné domy. V letech 2189–2190 byly postaveny kamenné domy. V letech 2191–2192 byly postaveny kamenné domy. V letech 2193–2194 byly postaveny kamenné domy. V letech 2195–2196 byly postaveny kamenné domy. V letech 2197–2198 byly postaveny kamenné domy. V letech 2199–2200 byly postaveny kamenné domy. V letech 2201–2202 byly postaveny kamenné domy. V letech 2203–2204 byly postaveny kamenné domy. V letech 2205–2206 byly postaveny kamenné domy. V letech 2207–2208 byly postaveny kamenné domy. V letech 2209–2210 byly postaveny kamenné domy. V letech 2211–2212 byly postaveny kamenné domy. V letech 2213–2214 byly postaveny kamenné domy. V letech 2215–2216 byly postaveny kamenné domy. V letech 2217–2218 byly postaveny kamenné domy. V letech 2219–2220 byly postaveny kamenné domy. V letech 2221–2222 byly postaveny kamenné domy. V letech 2223–2224 byly postaveny kamenné domy. V letech 2225–2226 byly postaveny kamenné domy. V letech 2227–2228 byly postaveny kamenné domy. V letech 2229–2230 byly postaveny kamenné domy. V letech 2231–2232 byly postaveny kamenné domy. V letech 2233–2234 byly postaveny kamenné domy. V letech 2235–2236 byly postaveny kamenné domy. V letech 2237–2238 byly postaveny kamenné domy. V letech 2239–2240 byly postaveny kamenné domy. V letech 2241–2242 byly postaveny kamenné domy. V letech 2243–2244 byly postaveny kamenné domy. V letech 2245–2246 byly postaveny kamenné domy. V letech 2247–2248 byly postaveny kamenné domy. V letech 2249–2250 byly postaveny kamenné domy. V letech 2251–2252 byly postaveny kamenné domy. V letech 2253–2254 byly postaveny kamenné domy. V letech 2255–2256 byly postaveny kamenné domy. V letech 2257–2258 byly postaveny kamenné domy. V letech 2259–2260 byly postaveny kamenné domy. V letech 2261–2262 byly postaveny kamenné domy. V letech 2263–2264 byly postaveny kamenné domy. V letech 2265–2266 byly postaveny kamenné domy. V letech 2267–2268 byly postaveny kamenné domy. V letech 2269–2270 byly postaveny kamenné domy. V letech 2271–2272 byly postaveny kamenné domy. V letech 2273–2274 byly postaveny kamenné domy. V letech 2275–2276 byly postaveny kamenné domy. V letech 2277–2278 byly postaveny kamenné domy. V letech 2279–2280 byly postaveny kamenné domy. V letech 2281–2282 byly postaveny kamenné domy. V letech 2283–2284 byly postaveny kamenné domy. V letech 2285–2286 byly postaveny kamenné domy. V letech 2287–2288 byly postaveny kamenné domy. V letech 2289–2290 byly postaveny kamenné domy. V letech 2291–2292 byly postaveny kamenné domy. V letech 2293–2294 byly postaveny kamenné domy. V letech 2295–2296 byly postaveny kamenné domy. V letech 2297–2298 byly postaveny kamenné domy. V letech 2299–2300 byly postaveny kamenné domy. V letech 2301–2302 byly postaveny kamenné domy. V letech 2303–2304 byly postaveny kamenné domy. V letech 2305–2306 byly postaveny kamenné domy. V letech 2307–2308 byly postaveny kamenné domy. V letech 2309–2310 byly postaveny kamenné domy. V letech 2311–2312 byly postaveny kamenné domy. V letech 2313–2314 byly postaveny kamenné domy. V letech 2315–2316 byly postaveny kamenné domy. V letech 2317–2318 byly postaveny kamenné domy. V letech 2319–2320 byly postaveny kamenné domy. V letech 2321–2322 byly postaveny kamenné domy. V letech 2323–2324 byly postaveny kamenné domy. V letech 2325–2326 byly postaveny kamenné domy. V letech 2327–2328 byly postaveny kamenné domy. V letech 2329–2330 byly postaveny kamenné domy. V letech 2331–2332 byly postaveny kamenné domy. V letech 2333–2334 byly postaveny kamenné domy. V letech 2335–2336 byly postaveny kamenné domy. V letech 2337–2338 byly postaveny kamenné domy. V letech 2339–2340 byly postaveny kamenné domy. V letech 2341–2342 byly postaveny kamenné domy. V letech 2343–2344 byly postaveny kamenné domy. V letech 2345–2346 byly postaveny kamenné domy. V letech 2347–2348 byly postaveny kamenné domy. V letech 2349–2350 byly postaveny kamenné domy. V letech 2351–2352 byly postaveny kamenné domy. V letech 2353–2354 byly postaveny kamenné domy. V letech 2355–2356 byly postaveny kamenné domy. V letech 2357–2358 byly postaveny kamenné domy. V letech 2359–2360 byly postaveny kamenné domy. V letech 2361–2362 byly postaveny kamenné domy. V letech 2363–2364 byly postaveny kamenné domy. V letech 2365–2366 byly postaveny kamenné domy. V letech 2367–2368 byly postaveny kamenné domy. V letech 2369–2370 byly postaveny kamenné domy. V letech 2371–2372 byly postaveny kamenné domy. V letech 2373–2374 byly postaveny kamenné domy. V letech 2375–2376 byly postaveny kamenné domy. V letech 2377–2378 byly postaveny kamenné domy. V letech 2379–2380 byly postaveny kamenné domy. V letech 2381–2382 byly postaveny kamenné domy. V letech 2383–2384 byly postaveny kamenné domy. V letech 2385–2386 byly postaveny kamenné domy. V letech 2387–2388 byly postaveny kamenné domy. V letech 2389–2390 byly postaveny kamenné domy. V letech 2391–2392 byly postaveny kamenné domy. V letech 2393–2394 byly postaveny kamenné domy. V letech 2395–2396 byly postaveny kamenné domy. V letech 2397–2398 byly postaveny kamenné domy. V letech 2399–2400 byly postaveny kamenné domy. V letech 2401–2402 byly postaveny kamenné domy. V letech 2403–2404 byly postaveny kamenné domy. V letech 2405–2406 byly postaveny kamenné domy. V letech 2407–2408 byly postaveny kamenné domy. V letech 2409–2410 byly postaveny kamenné domy. V letech 2411–2412 byly postaveny kamenné domy. V letech 2413–2414 byly postaveny kamenné domy. V letech 2415–2416 byly postaveny kamenné domy. V letech 2417–2418 byly postaveny kamenné domy. V letech 2419–2420 byly postaveny kamenné domy. V letech 2421–2422 byly postaveny kamenné domy. V letech 2423–2424 byly postaveny kamenné domy. V letech 2425–2426 byly postaveny kamenné domy. V letech 2427–2428 byly postaveny kamenné domy. V letech 2429–2430 byly postaveny kamenné domy. V letech 2431–2432 byly postaveny kamenné domy. V letech 2433–2434 byly postaveny kamenné domy. V letech 2435–2436 byly postaveny kamenné domy. V letech 2437–2438 byly postaveny kamenné domy. V letech 2439–2440 byly postaveny kamenné domy. V letech 2441–2442 byly postaveny kamenné domy. V letech 2443–2444 byly postaveny kamenné domy. V letech 2445–2446 byly postaveny kamenné domy. V letech 2447–2448 byly postaveny kamenné domy. V letech 2449–2450 byly postaveny kamenné domy. V letech 2451–2452 byly postaveny kamenné domy. V letech 2453–2454 byly postaveny kamenné domy. V letech 2455–2456 byly postaveny kamenné domy. V letech 2457–2458 byly postaveny kamenné domy. V letech 2459–2460 byly postaveny kamenné domy. V letech 2461–2462 byly postaveny kamenné domy. V letech 2463–2464 byly postaveny kamenné domy. V letech 2465–2466 byly postaveny kamenné domy. V letech 2467–2468 byly postaveny kamenné domy. V letech 2469–2470 byly postaveny kamenné domy. V letech 2471–2472 byly postaveny kamenné domy. V letech 2473–2474 byly postaveny kamenné domy. V letech 2475–2476 byly postaveny kamenné domy. V letech 2477–2478 byly postaveny kamenné domy. V letech 2479–2480 byly postaveny kamenné domy. V letech 2481–2482 byly postaveny kamenné domy. V letech 2483–2484 byly postaveny kamenné domy. V letech 2485–2486 byly postaveny kamenné domy. V letech 2487–2488 byly postaveny kamenné domy. V letech 2489–2490 byly postaveny kamenné domy. V letech 2491–2492 byly postaveny kamenné domy. V letech 2493–2494 byly postaveny kamenné domy. V letech 2495–2496 byly postaveny kamenné domy. V letech 2497–2498 byly postaveny kamenné domy. V letech 2499–2500 byly postaveny kamenné domy. V letech 2501–2502 byly postaveny kamenné domy. V letech 2503–2504 byly postaveny kamenné domy. V letech 2505–2506 byly postaveny kamenné domy. V letech 2507–2508 byly postaveny kamenné domy. V letech 2509–2510 byly postaveny kamenné domy. V letech 2511–2512 byly postaveny kamenné domy. V letech 2513–2514 byly postaveny kamenné domy. V letech 2515–2516 byly postaveny kamenné domy. V letech 2517–2518 byly postaveny kamenné domy. V letech 2519–2520 byly postaveny kamenné domy. V letech 2521–2522 byly postaveny kamenné domy. V letech 2523–2524 byly postaveny kamenné domy. V letech 2525–2526 byly postaveny kamenné domy. V letech 2527–2528 byly postaveny kamenné domy. V letech 2529–2530 byly postaveny kamenné domy. V letech 2531–2532 byly postaveny kamenné domy. V letech 2533–2534 byly postaveny kamenné domy. V letech 2535–2536 byly postaveny kamenné domy. V letech 2537–2538 byly postaveny kamenné domy. V letech 2539–2540 byly postaveny kamenné domy. V letech 2541–2542 byly postaveny kamenné domy. V letech 2543–2544 byly postaveny kamenné domy. V letech 2545–2546 byly postaveny kamenné domy. V letech 2547–2548 byly postaveny kamenné domy. V letech 2549–2550 byly postaveny kamenné domy. V letech 2551–2552 byly postaveny kamenné domy. V letech 2553–2554 byly postaveny kamenné domy. V letech 2555–2556 byly postaveny kamenné domy. V letech 2557–2558 byly postaveny kamenné domy. V letech 2559

Roudnice: rozptýlená obec, připomína se r. 1407. Na Spalenici malé soukromé arboretum jehličnatých dřevin.

Rychlovský hrádek: příkop a val po hrádku, nálezy keramiky z konca 13. stol. a ze 14. stol. – odkryl nový archeologický výzkum.

Stráž: skalní výchoz (778 m) s rozchodem na Paseky n. Jizer. – Rokytník n. Jizer. a Kotel. Součást soustavy „strážníků“ na sv. pomezí Čech. Nedaleko Horský hotel Stráž, který postavil Vinohradský Sokol r. 1933.

Vichovská Lhotka: rodiště malíře Františka Kavána (1866–1941). Jeho galerie je v Krkonošském muzeu v Jilemnici.

Vítkovice: horská obec, založena před třicetiletou válkou. Výroba skla v osadě Skelné Hutě začala koncem 18. stol. Barokní kostel sv. Petra a Pavla z r. 1784. Na Janově Hoře farma huculských koní, možné prohlídky.

C3

Benecko: původně hornická osada ze 16. století – později domácí tkalcovství, pastevectví. Na výhledové Jindrové skále **pevní deska učitele a spisovatele Jos. Šíru** (z r. 1945). Nyní středisko turistiky, lyžování a rekreace na západních svazích Předního Žáleží, s nejdéle stojením světem a s jarní horskou květenou. Na Benecku žil známý lyžař Boh. Hanč. Starí standardní běžecké trati.

Emmínská skála: fytová skalní věžička, církevní horolezecký terén.

Herlíkovické stopy: **„přírodní památka“** – opuštěné štoly po dolování železné rudy od 16. do 2. pol. 19. stol. i po pozdějších pokusech. Jedny z nejstarších a nejvýznamnějších dolů v Krkonoších. Předmět ochrany – nálezy vzácných druhů netopýrů a jiných zimovníků.

Horní Stepanic: ves se připomíná r. 1361 jako fara. V l. 1888–1908 působilo učitelské a sponzovatelské Josefa Šíra (1856 až 1920). Později barokní **kostel Nejsv. Trojice** z r. 1796 v místě původního dřevěného kostelika. Zachoval renesanční presbytář a šlechtické náhrobky. Nad silnicí k Benecku **zbytky hradu Stepanic**, založeno koncem 13. stol. jako rodové sídlo Valdštejnů. Hrad byl r. 1583 opuštěn. Zachovala čtverhranná bašta a část mohutné hradby. Lidová architektura, od r. 1995 památková rezervace.

Labská (dř. Krausovy Boudy): založeny r. 1551 dřevění a havelí. Dřevě se v jarních měsících pavilo na Starého Kolína pro kulinářskou dílu. Dřevěná zvonice. **Pehrada na Labi** (Vodní nádrž Labská) vybudována v l. 1910–16 jako retenční nádrž, má zabraňovací povodňový výkvět Labe. Zděná návratná hráz je 41,5 m vysoká, 153,5 m dlouhá, plocha 28,5 ha ve výši 693 m, maximální hloubka 31 m, objem nádrže je 3,7 mil. m³. Pod přehrádkou národná trať vadásckých závodů.

Labská soutěška: **„přírodní památka“** – skalní průseky, a obří hrmce v korytu Labe (orony). Ohrazené území zřízeno no v r. 1977 na ploše 2,8 ha. Vadáscká sjezdová trať.

Mrklov: horská obec (619 m), připomína se r. 1534. Právou v r. 1938 byla pojata do Státu, ačkoliv zde žila dřívá většina Čechů. Podobný osud potkal i mnoho dalších obcí v západních Krkonoších. V místě **lidová architektura**. Jezeni z posledních ostrůvků typického krkonošského nářečí.

Přední Labská (Volský důl): dřevěná zvonice. **Pamatý strom – jasan ztepilý**: stáří 180 let.

Přední Žály: (1019 m), **kamenářská rozhledna** z r. 1892, 18 m vysoká, na místě původní kovové. Nejkrásnější kruhový rozhled na Krkonoše i do kraje. Harrachova restaurace vyhořela v r. 1900 a její náhrada byla rozbouřena ve 2. svět. válce. Krebsu kruhového panoramatu najdete v publikaci *Rozhledy a rozhledová místa České republiky*.

Stražnice: založeno v 17. století, silnice z r. 1898. Rekreacní středisko s tenisovými dvory, lyžařskými sjezdovkami a běžeckými tratěmi. Ložiskový kryštallický výprodej v Hřebčicích Bud, provoz lomu zastaven v r. 1975 (tzv. Krkonošský mramor).

Šerín: vrchol (1027 m) na rozsoše Medvědín – Přední Žály. Do lyžové skály výrty zapsa z r. 1875, připomínající mapování Harrachova panství.

Spindlerův Mlýn: (střed obce 718 m), pův. část hornické osady Svatý Petr, připomínané již v 15. století. Název vznikl okolo r. 1793. Od r. 1961 má statut města. Rázovitá horská

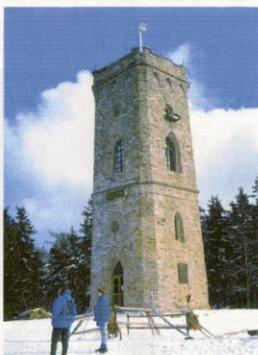

foto archiv F & B

16

o dobovém obnově, ale nepokračuje se v nich. Stadion zimních sportů se sjezdovkami. Původní ráz zastavová nenarušen velkým hoteljem z 80. let.

Vlci jáma: karlovarsko-hercůvský původ uveden v dokumentu činnosti moravským kolem Vlčího potoka.

Vyrovka: (1356 m), bouda KČT, postavená na místě boudy z 18. století a později Výrovky a Havlovou boudy, které využívaly v letech 1947 a 1948.

C4

Černohorské rašeliniství: I. a II. zóna Krámu chrání lesní rašeliniství (66 ha, nejvyšší hloubka 2,5 m) se vzdálenou květnou (např. suchopýry pochvatné, blatinou bahenní) a porosty kříče. Návštěva se doporučuje v polovině července, kdy kvetou suchopýry. **Naúčná stezka**, na níž je výhledová věž, se uzavírá v době jeleního raje.

Hradec: dřive Achelburg, romantická umělá atricinena z r. 1863 s 10 m vysokou věží, postavená na pamět hraběte Bertholda Achelburga, majitele maršovského panství. Dříve bylo v přízemí i malé muzeum a restaurace.

Latovo údolí (Spleny, dřive Mohornův mlýn): Mohorno- věká káceli les v lechticích končí od r. 1568. V 19. století zde stál mlýn, brusinská dřeva (později Šindelářka). Novoval zde císař Josef II. s generálem Laudonem. Roku 1882 mlýn poškozen povodní a v r. 1942 vyhořel. Miniaturní *Certový Mlýn* – ukázka lidové řemeslné práce.

Lučiny (dř. nesprávné Bobi louky): vrcholová planina (1100 m) s výhledy na Sněžku. Několik bud, nejznámější je Pražák, Bobi aj.

Obrázek údolí (Spleny, dřive Mohornův mlýn): Mohorno- věká káceli les v lechticích končí od r. 1568. V 19. století zde stál mlýn, brusinská dřeva (později Šindelářka). Novoval zde císař Josef II. s generálem Laudonem. Roku 1882 mlýn poškozen povodní a v r. 1942 vyhořel. Miniaturní *Certový Mlýn* – ukázka lidové řemeslné práce.

Obří důl (dř. nesprávné Bobi louky): vrcholová planina (1100 m) s výhledy na Sněžku. Několik bud, nejznámější je Pražák, Bobi aj.

Černohorské rašeliniství: foto V. Pilous

foto J. Dvořák

architektura přelomu 19. a 20. století. S okolními samotami a osadami má 77 km². K městu patří i několik boud na hlavním krkonošském hřebeni. Původ dřevěný **kostel sv. Petra**, 1802–07 přestavěn na zděný v klasicistním stylu. Rozvoj cestovního ruchu nastal v 70. l. 19. století po vybudování solniční cesty kolem Labe. O propagaci se zasloužil krkonošský spolek (Oesterreichischer Riesengebirgsverein) činný od r. 1880 pod vedením učitele Eduarda Rudolfa Petráka. Dnes mezinárodní středisko turistiky a zimních sportů. Cítsydařská lanovka na Pláni usnadňuje přístup k Výrovce, Luční boudě a Sněžce čtyřsedacíková lanovka z r. 1980 (délka 1950 m, výškový rozdíl 480 m) pak k Vrbatové a Labské boudě. Ústřední Horská služba pro Krkonoše.

C4

Bouda na Pláni: vznikla kolem r. 1676. V r. 1944 zde obozření německá šlechta a důstojníci připravovali alenty na Ad. Hitlera.

Dlouhý důl: v době ledové zaledněn. Prosek jím Dolšík potok, na jeho pravém břehu v Pramenění dole na jižním svahu Luční hory Červenka mohyla a kříž, kde r. 1951 pod lavičnu zahynul lyžařský reprezentant O. Červenka.

Dolní Dvůr: první zmínka z r. 1539, hamry. Klasicistický kostel sv. Josepha s moderní zvonohrou postaven v l. 1803 až 1806.

Klinovec Boudy: boudy na horské luční enklávě, známé již r. 1676. Bývalá Klinová bouda vyhořela v r. 1970. V korytě Klinového potoka dokonale vykrotěny tzv. obří hrmce – **přírodní památka**. Na místě byly Klinové boudy dnes studánka s výběrem vody.

Lisická hora: (1363 m), výrazný vrch rozsochy mezi Luční a Černou horou. Původní Lisická bouda z r. 1682 na jv. úpatí vyhořela v r. 1948. Pobíhá vybudována dnešní lyžařská bouda. Na vrcholu rostou kleči a nízké smrky. Rozhledy.

Modrý důl: přirodovědně cenné horské údolí, dříve důlní čistnost (pyrit), horská květena, rekreační samoty.

Prední a zadní Rennervoky: zat. r. 1695. Dnes Luční enklávky s rekreačními boudami. V korytě Kotelského potoka obří hrmce.

Svatý Petr: nyní část Špindlerova Mlýna, dříve hornická osada, v jejíž okolí se od 16. století dolovaly měděné, olověné, stříbrné a arzenové rudy. Počátkem 20. století byly pokusy

foto archiv F & B

18

Sokolská bouda: na Černé hoře, otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Od 16. století s přestávkami těžba železitých, měděných a arzenových rud. Vodárenská s vodovodem pro Sněžku na Rudném potoku vznikla v r. 1914. Do doby, kdy se voda na Sněžku nosila v sudech na krosnách. Haldy hrušny na dolní Obřím dole pocházely z rudného pruzkumu v 50. letech 20. století. V byv. **kapličce expozice zemních lavin** (muzeum). Pod murami v r. 1987 zasypaný 7 obyvatel Obřího dolu. U kapličky zbytky hřeze klauny z 16.–17. století k plavení dřeva. Horskou květenou reprezentuje především violka žlutá seduťka. Pamětní deska PhDr. Karla Kavrlí (1890 až 1948), který studoval krkonošské rašelinistky, houby a jatrovy.

Pec pod Sněžkou: hranivé turistické a lyžařské středisko východně od Krkonoš. Městem od r. 1886. Název vznikl od pecí, ve kterých se od 16. století do 20. století výroba arzenových rud. Od 16. století s přestávkami těžba železitých, měděných a arzenových rud. Vodárenská s vodovodem pro Sněžku na Rudném potoku vznikla v r. 1914. Do doby, kdy se voda na Sněžku nosila v sudech na krosnách. Haldy hrušny na dolní Obřím dole pocházely z rudného pruzkumu v 50. letech 20. století. V byv. **kapličce expozice zemních lavin** (muzeum). Pod murami v r. 1987 zasypaný 7 obyvatel Obřího dolu. U kapličky zbytky hřeze klauny z 16.–17. století k plavení dřeva. Horskou květenou reprezentuje především violka žlutá seduťka. Pamětní deska PhDr. Karla Kavrlí (1890 až 1948), který studoval krkonošské rašelinistky, houby a jatrovy.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r. 1928 na enklávě dřívě zvané Volské Boudy. Dnes opět v majetku České obce sokolské. Jde o boudy dlouhé uměle vyrobené valy a příkopu – pozice pruské armády z r. 1778 v době tzv. bramborové války

Veľká Upa: připomína se r. 1748. V 19. století těžba měděných a železitých rud. Původně barokní **kostel Nejsv. Trojice** z let 1788–89. Rekreační středisko v údolí Upy. Jednodušková lanovka na Růžovou horu a Sněžku (z r. 1949, délka 1560 a 1967 m) Omuzeň možnosti parkování. V informačním středisku Krámců na začátku vstupu do Obřího dolu je **stálá výstava „Obří důl poklad Krkonoš“**.

Veľká Upa: otevřena r

